

УДК 811.111

СИМВОЛІКА АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО РОМАНУ У. ГОЛДІНГА «ВОЛОДАР МУХ»

Шемуда М.Г.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

У статті розглядаються особливості вживання символів як складової частини англомовних художніх творів. На прикладі англомовного художнього роману У. Голдінга «Володар мух» проаналізовано особливості використання символів. Значну увагу приділено з'ясуванню ролі символу як важливого елемента при розумінні ідейної спрямованості й авторського задуму художнього твору. У статті автором також здійснено аналіз портретних та пейзажних символів в романі У. Голдінга. Виявлено, що автор наділяє символічним значенням прості предмети і явища, іронічна взаємодія яких допомагає створити поле для багатогранної інтерпретації твору читачем.

Ключові слова: символ, символіка, символічне значення, англомовний художній роман, інтерпретація.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку лінгвістичної думки характеризується підвищенням інтересом вчених до проблематики, що пов'язана з вивченням символу в художньому тексті. Будучи невербальним засобом міжкультурної комунікації, символ проявляється у конкретному образі і покликаний розкрити прихований сенс в творі. У художньому творі символіка розширює можливості інтерпретації та збагачує зміст тексту. Трактатування символу може бути нескінченним, але значення, яке отримує даний символ, тісно пов'язане з особистістю, з її намірами а також оточенням. Використання автором символів у художньому творі допомагає створити поле для багатогранної інтерпретації твору читачем, створити образи героїв, відображаючи їх світ та емоційний стан, що сприяє донесенню до читача основної ідеї твору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі походження, виникнення символу присвячені численні дослідження у філософії, семіотичі, психології, філології та фольклористиці. Вивчення природи символу було предметом дослідження таких відомих вчених як: І. Кант, Е. Кассирер, О.Ф. Лосєв, Ю.М. Лотман [3], М.К. Мамардашвілі, А.М. П'ятигорський, Ч.С. Пірс [5], Б.А. Успенський, Ф. Шеллінг та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Історія вивчення природи та сутності символу має вагомий здобутки, проте недостатньо чітко окреслена в лінгвістичній літературі. Постійно вживаючи в своїй мові слово символ, ми не замислюємося над його глибинним значенням, над відмінністю цього поняття, хоча правильне тлумачення символу сприяє вірному розумінню та його трактуванню. Важливим є дослідження й аналіз особливостей використання символів в англомовних художніх текстах. Актуальність означеної проблеми, її недостатня розробленість зумовили вибір теми статті.

Метою роботи є виявити особливості вживання символів в англомовному художньому романі У. Голдінга «Володар мух».

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що символ до цього часу не знайшов свого кінцевого визначення. Походження символу дуже давнє, оскільки за певних історичних умов виникають нові символи, або змінюється сенс старих. Слово «символ» походить від грецького слова *symbolon*,

що означає «умовний знак». Символ – предмет або слово, яке умовно виражає сутність явища з певної точки зору, яка і визначає самий характер, якість символу [2]. Слово «символ» в сучасній людині викликає не тільки ряд абстрактних понять чи конкретних уявлень, асоціацій, образів, а й відчуття магічного, таємничого, загадкового. Кожен жест, звук, слово були в певному розумінні символічними й нерідко залишаються такими й досі [3].

У сучасному мовознавстві символ розуміють як предметний або словесний знак, який опосередковано виражає сутність певного явища [2]. У культурології символ – це знак, що несе в собі живий психологічний зв'язок з тим буттям, яке він означає [1]. Варто зазначити, що більшість визначень поняття «символ» порівнюються зі знаком. Символ не зводиться лише до простого еквіваленту, як знак, він має безліч часто суперечливих значень і може бути зрозумілим лише в контексті. Отже, у контексті нашої статті, беручи за основу визначення С. С. Аверинцева, під «символом» будемо розуміти образ, взятий у аспекті своєї знаковості, і знак, наділений всією органічною та невичерпною багатозначністю образу.

Відомо, що символи вводять в людський світ значення і мають функціональну цінність. Сама символічна форма визначає специфічний тип реальності і має певну об'єктивність. Правильне тлумачення символів сприяє глибокому і вірному прочитанню художніх текстів. У символах у стислій формі зафіксовано уявлення людини про світ і про її місце у світі, тому знання такого роду відіграють важливе значення у житті людини. Символи завжди розширюють смислову перспективу твору, дозволяють читачеві на основі авторських «підказок» вибудувати ланцюг асоціацій, що зв'язує різні явища життя. Тож, розкриття символу може бути нескінченним, але значення, яке отримує даний символ, тісно пов'язане з особистістю самої особи, яка тлумачить символ, з намірами людини, з її соціальним, культурним оточенням, з її свідомістю.

Англійські й американські письменники використовують у своїх творах велику кількість символів для відображення головних характеристик героїв й ідейного навантаження. Так, у процесі аналізу англомовного художнього роману У. Голдінга «Володар мух» виявлено, що автор викорис-

товує символи, для того щоб повніше передати сенс твору. Уже сама назва роману містить в собі образотворчий символ – символ мухи, оскільки муха представник фауни і не наділена свідомістю. Володар може бути тільки у мислячих істот. Письменник наділяє символічним значенням самі, здавалося б, прості предмети і явища, наприклад, вогонь, окуляри, раковину. Їх іронічна взаємодія створює невловиму атмосферу, але справжній зміст не завжди розкривається навіть до кінця роману. Так, «вогонь» асоціюється з «порятунком», це сигнальне вогнище, але те, що покликане забезпечити порятунок. Наведемо приклади з роману У. Голдінга «Володар мух», коли вогонь виступає символом безпеки:

The flame, nearly invisible at first in that bright sunlight enveloped a small twig, grew, was enriched with color and reached up to a branch which exploded with a sharp crack. The flame flapped higher and the boys broke into a cheer [6, с. 31].

... a clean flag of flame flying on the mountain was the immediate end and no one looked further [6, с. 32].

Виявлено, що важливим символом роману У. Голдінга «Володар мух» є символ раковини. Цей образ знаходить символічний сенс, коли він стає «рогом», який скликає дітей і об'єднує їх на початку роману:

Immediately the thing sounded. A deep, harsh note boomed under the palms, spread through the intricacies of the forest and echoed back from the pink granite of the mountain [6, с. 12].

Зазначимо, що символ раковини втілює принципи цивілізації, ідеї права і рівності, ідеї справедливості і свободи. Різноплановість цього символу залежить від конкретної змістовності кожної сцени.

His ordinary voice sounded like a whisper after the harsh note of the conch. As the echoes died away so did the laughter, and there was silence [6, с. 13].

... the fair-haired boy with the creamy shell on his knees [6, с. 29].

Ralph lifted the cream and pink shell to his knees and a sudden breeze scattered light over the platform [6, с. 31].

Варто зазначити, що для того щоб зрозуміти природу символу і його трактування, У. Голдінг використовує в романі «Володар мух» портретні та пейзажні символи. Контраст між комічною зовнішністю героя і призначенням образу в романі носить символічний сенс. Тож, говорячи про портрет, слід виділити, перш за все, опис зовнішнього вигляду героїв.

У процесі аналізу особливостей вживання символів в романі У. Голдінга «Володар мух» виявлено, що в описі зовнішності Хрюші і навіть в самому його прізвиську можна побачити прихований зміст, що допомагає зрозуміти суть образу.

Piggy took off his shoes and socks, ranged them carefully on the ledge, and tested the water with one toe [6, с. 13].

Piggy rose dripping from the water and stood naked, cleaning his glasses with a sock [6, с. 18].

Натомість образ Ральфа описується в різкому контрасті. Він спокійний, незалежний, граціозний, і це підсилює комічність і безглуздість Хрюши:

He was old enough, twelve years and a few months, to have lost the prominent tummy of

childhood; and not yet old enough for adolescence to have made him awkward [6, с. 5].

You could see now that he might make a boxer, as far as width and heaviness of shoulders went [6, с. 6].

Зазначимо, що до символів належать окуляри Хрюші, які виступають своєрідним захистом від світу, повного жорстокості. Але Хрюша як людина, яка не вписується в навколишній світ, визначає собі роль, яка підходить тільки йому і абсолютно не сприймається оточуючими.

Piggy shook his head, put on his flashing glasses and looked down at Ralph [6, с. 9].

...was shouting something, his face pleased, his glasses flashing [6, с. 14].

Piggy's glasses flashed [6, с. 15].

Виявлено, що пейзажні символи в англійському художньому романі У. Голдінга «Володар мух» допомагають інтерпретувати роман і краще зрозуміти задум автора. Незалежно від ролі, яку автор відводить в своєму творі пейзажу, він покликаний викликати у читача відповідний настрій – розсмішити, налякати, зворушити, заспокоїти, але найчастіше розбудити уяву. І тут символи відіграють особливу роль.

Варто зазначити, що символом безкінечності, самотності життя є дні, проведені підлітками на острові – це ціле життя, свого роду «відмотування» стрічки життя назад. Сюжет роману, як відомо, розгортається на безлюдному острові. Сам сенс того, що діти знаходяться далеко від цивілізації, вони приречені, покинуті і самотні, що викликає відчуття внутрішнього дискомфорту у читача.

Ralph looked at him dumbly. For a moment he had a fleeting picture of the strange glamour that had once invested the beaches. But the island was scorched up like dead wood – Simon was dead – and Jack had [6, с. 156].

... the end of the island, quite distinct, and not magicked out of shape or sense [6, с. 23].

... this was an island: clambering among the pink rocks, with the sea on either side, and the crystal heights of air [6, с. 26].

A pall stretched for miles away from the island [6, с. 44].

У процесі аналізу особливостей вживання символів в романі У. Голдінга «Володар мух» виявлено, що символом руйнування особистості в творі є гроза. Гроза не викликає в хлопчиків ніякого страху, а лише, навпаки, підбиває їх до дикого танцю, тим самим дозволяючи їм руйнувати самих себе.

High up among the bulging clouds thunder went off like a gun [6, с. 66].

Up in the cloud canyons the thunder boomed again [6, с. 68].

... beneath a sky of thunderous brass that rang with the storm-coming [6, с. 83].

The flickering light became brighter and the blows of the thunder were only just bearable [6, с. 91].

У процесі аналізу особливостей вживання символів нами виявлено, що палаючий ліс, через який біжить Ральф у кінці роману теж несе в собі символічний сенс. Вогонь тут уособлює не життя, як прийнято його сприймати в історії цивілізацій, а руйнування і горе.

Almost at once a thin trickle of smoke rose up [6, с. 26].

The flame, nearly invisible at first in that bright sunlight, enveloped a small twig, grew, was enriched with color and reached up to a branch which exploded with a sharp crack [6, с. 26].

The flame flapped higher and the boys broke into a cheer [6, с. 26].

Безлюдний острів в англomовному художньому романі У. Голдінга «Володар мух» стає символічним зображенням Землі, на якій створюються і руйнуються цивілізації, утворюються нові держави, починаються дипломатичні переговори, формуються нові релігійні погляди.

Варто зазначити, що образ-символ «Володаря мух» в романі У. Голдінга спочатку виникає в невідступному дитячому страху. Володар мух – матеріальне втілення страхів для всіх дітей на острові, символ темних сил, жорстокості, символ зла, тоталітаризму. Цей образ символічний: з одного боку – символ страху, який охопив дітей, з іншого – втілення темної свідомості, інстинктивного звірячого начала, заволодівши людиною, але не переможеного нею.

The Lord of the Flies was expanding like a balloon [6, с. 66].

The light was unearthly. The Lord of the Flies hung on his stick like a black ball [6, с. 93].

They were black and iridescent green and without number; and in front of Simon, the Lord of the Flies hung on his stick and grinned [6, с. 68].

His eyes could not break away and the Lord of the Flies hung in space before him [6, с. 80].

У процесі аналізу особливостей вживання символів нами виявлено, що символом страху в романі У. Голдінга «Володар мух» виступає змія. У душі дітей пробуджується звір. Спочатку вони відчувають його присутність у нестямі. Малюки помилково сприймають деякі засохлі ліани як змії, що повзають по деревах. Символічно, бо в кожному раю повинен бути свій змії-спокусник.

... the beastie, the beastie or the snake-thing, was real [6, с. 31].

... a snake-thing, on an island this size [6, с. 24].

He says he saw the beastie, the snake-thing, and will it come back tonight [6, с. 25].

Snakes! Snakes! Look at the snakes [6, с. 30].

Висновки й перспективи. Виявлено, що символи в англomовному художньому романі У. Голдінга віддзеркалюють провідні мотиви, основні ідеї твору, допомагають розкривати їх зміст, характеризують героїв. Автором використовуються наступні символи: символ вогню, що асоціюється з порятунком; символ раковини, що втілює ідеї справедливості і свободи; символ грози, що символізує руйнування особистості; символ Володаря мух, що асоціюється із страхом; символ окулярів, що символізує захист від світу; символом безкінечності, самотності життя є дні, проведені підлітками на острові; палаючий ліс символізує руйнування і горе; безлюдний острів стає символічним зображенням Землі, на якій створюються і руйнуються цивілізації. Проведений аналіз символів, використаних автором у романі У. Голдінга «Володар мух» при портретній характеристиці героїв, а також при описі пейзажу, переконує нас у тому, що саме використання автором символів допомагає створити поле для багатогранної інтерпретації твору читачем. Виявлено, що символ в романі У. Голдінга «Володар мух» відзначається своєю багатофункціональністю: він є не лише стилістичним засобом, який допомагає розкрити тему твору і зрозуміти точку зору автора, а й способом розкриття прихованої вторинної реальності – внутрішнього світу персонажів. Завдяки символу, можна з легкістю розкрити внутрішній, прихований в контексті сенс та зрозуміти ідею і внутрішній світ авторської думки.

Символічні елементи текстів, що мають транскультурний характер, є особливо перспективною темою дослідження в сучасному глобалізованому світі і потребують подальшого вивчення із залученням методів і підходів сучасних течій в лінгвістиці.

Список літератури:

1. Авдеев В. И. Энциклопедический словарь по культурологии / В. И. Авдеев, А. В. Арапов, А. В. Выставкин и др.; под общ. ред. А. А. Радугина. – М.: Центр, 1996. – 346 с.
2. Аверинцев С. С. Символ в искусстве // Литературный энциклопедический словарь / Под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. – М.: Сов. энциклопедия, 1986. – С. 368-369.
3. Лотман Ю. М. Символ в системе культуры / Ю. М. Лотман. – Таллинн: Александра, 1992. – 266 с.
4. Рошаль В. М. Энциклопедия символов / В. М. Рошаль. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2008. – С. 94-98.
5. Пирс Ч. П. Избранные философские произведения / Ч. П. Пирс. – М.: Логос, 2000. – 448 с.
6. Golding W. Lord of the Flies / W. Golding. – London: Faber and Faber, 1999. – 360 p.

Шемуда М.Г.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

СИМВОЛИКА АНГЛОЯЗЫЧНОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО РОМАНА У. ГОЛДИНГА «ПОВЕЛИТЕЛЬ МУХ»

Аннотация

В статье рассматриваются особенности употребления символов как составной части англоязычных художественных произведений. На примере англоязычного художественного романа В. Голдинга «Повелитель мух» проанализированы особенности использования символов. Значительное внимание уделено выяснению роли символа как важного элемента при понимании идейной направленности и авторского замысла художественного произведения. В статье автором также проведен анализ портретных и пейзажных символов в романе В. Голдинга. Выявлено, что автор наделяет символическим значением простые предметы и явления, и их ироническое взаимодействие помогает создать поле для многогранной интерпретации произведения читателем.

Ключевые слова: символ, символика, символическое значение, англоязычный художественный роман, интерпретация.

Shemuda M.H.

Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University
named after Hryhorii Skovoroda

SYMBOLS IN THE ENGLISH LITERARY NOVEL BY W. GOLDING «LORD OF THE FLIES»

Summary

The features of the symbols' use as a part of the English literary novels are highlighted in the article. The peculiarities of using the symbols are analyzed on the example of the English literary novel by W. Golding «A Lord of the Flies». Special attention is paid to the clarifying the role of a symbol as an important element in the understanding the ideological orientation of the author's intention. The author also analyzes the portrait and landscape symbols in the novel by W. Golding. It is found that the author of the novel gives a symbolic value to the simple objects and phenomena, and their interaction facilitates the multifaceted interpretation of the work by the reader.

Keywords: symbol, symbols, symbolic meaning, literary English novel, interpretation.